

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

Кафедра українознавства та гуманітарної підготовки

«УЗГОДЖЕНО»

Гарант освітньо-професійної
програми «Медицина»

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова вченої ради
стоматологічного факультету

СИЛАБУС

«Українознавство»

(назва навчальної дисципліни)

вибіркова дисципліна

рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань	I2 Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
спеціальність	I2 «Медицина»
кваліфікація освітня	магістр медицини
кваліфікація професійна	
освітньо-професійна програма	
форма навчання	очна
курс(и) та семестр(и) вивчення навчальної дисципліни	I курс, II семестр

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри українознавства
та гуманітарної підготовки

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	Юфименко Вікторія Георгіївна - старший викладач закладу вищої освіти кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
Профайл викладача (викладачів)	https://ukrstudy.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	+099 067 09 79 Юфименко В.Г.
E-mail:	v.yufymenko@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://ukrstudy.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 3, із них:

Практичні (семінари) (год) – 30

Самостійна робота (год). – 60

Вид контролю ЗАЛІК

Політика навчальної дисципліни

Політика навчальної дисципліни «Українознавство» визначається системою вимог відповідно до норм законодавства України щодо академічної доброчесності, Статуту, положень ПДМУ та інших нормативних документів.

При організації освітнього процесу в ПДМУ викладачі та студенти діють відповідно до:

«Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті»;

«Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та співробітників Полтавського державного медичного університету»;

«Правил внутрішнього розпорядку для студентів Полтавського державного медичного університету»;

«Положення про організацію і методик проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті»;

«Положення про організацію самостійної роботи студентів у Полтавському державному медичному університеті»;

«Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти Полтавського державного медичного університету»;

«Положення про порядок формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачами освіти ПДМУ»;

Положення про порядок перезарахування навчальних дисциплін і визначення академічної різниці»;

«Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти»;

«Положення про рейтинг здобувачів вищої освіти Полтавського державного медичного університету»;

«Положення про матеріальне заохочування за успіхи в навчанні студентів Полтавського державного медичного університету».

Усі вищеперелічені документи розміщені на сторінці відділу з науково-педагогічної роботи та організації навчально-наукового процесу ПДМУ <https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-dokumenti>

Вивчаючи навчальний предмет «Українознавство», студент Університету має право на безпечні й нешкідливі умови навчання, праці та побуту;

якісні освітні послуги;

справедливе й об'єктивне оцінювання результатів навчання;

повагу людської гідності;

захист під час освітнього процесу від приниження честі й гідності, будь-яких форм насильства й експлуатації, булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди й агітації, що завдають шкоду здоров'ю студента;

безоплатне користування навчальною, науковою базами Університету і бібліотекою в порядку, передбаченому Статутом;

доступ до інформаційних ресурсів і комунікацій, що використовуються в освітньому процесі й науковій діяльності;

відзначення за успіхи в навчанні, науково-дослідній і громадській роботі.

Вивчаючи навчальний предмет «Українознавство», студент Університету зобов'язаний:

виконувати вимоги Законів України, інших нормативно-правових актів, Статуту Університету, Правил внутрішнього розпорядку Університету, поважати гідність, права, свободи й законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм;

виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами й інструкціями;

виконувати вимоги навчального плану в терміни, визначені графіком навчального процесу й індивідуального навчального плану;

дотримуватись академічної доброчесності й досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання. Дотримання академічної доброчесності студентом передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного й підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Студент зобов'язаний систематично відвідувати всі види занять із дисципліни «Українознавство», приходити на заняття своєчасно, відповідно до розкладу занять; відпрацювати всі пропущені заняття; підтримувати порядок в

аудиторіях, навчальних приміщеннях кафедри українознавства та гуманітарної підготовки, дбайливо й охайно ставитися до майна Університету (меблів, обладнання, підручників тощо).

Студентові Університету забороняється:

порушувати графік навчального процесу і допускати невиконання навчального плану й індивідуального навчального плану без поважних причин; запізнюватися на заняття;

пропускати заняття без поважних причин;

протягом заняття виходити з аудиторії без дозволу викладача;

користуватися під час занять мобільним телефоном та іншими засобами зв'язку й отримання інформації без дозволу викладача;

займатися сторонньою діяльністю, відволікати інших студентів і заважати викладачу.

Систематичне відвідування всіх видів навчальних занять обов'язкове.

Викладач пред'являє вимоги до студента при вивченні дисципліни на засадах академічної доброчесності. Вимоги можуть стосуватися відвідування занять (неприпустимість пропусків, запізнень і т.п.); правил поведінки на заняттях (активна участь, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи, відключення телефонів та ін.); заохочень і стягнень (за що можуть нараховуватися або відніматися бали тощо).

Опис навчальної дисципліни (анотація)

«Українознавство» – це навчальна дисципліна, що передбачає забезпечення здобувачів освіти інформацією про Україну й українство як етнос, про систему наукового знання про Україну, українців, українськість, які розглядаються через практичний досвід культуротворення і спільного єднання, що є основою історичного розвитку мови, єдиного культурного українськомовного простору, у вивченні українських народних традицій, звичаїв, обрядів, культурно-побутових відносин на всіх етапах історії людства, знакових історичних постатей та їхніх ідей, у дослідженні історичного аспекту становлення, розвитку і ключових аспектів вибудовування сучасності України.

Предмет вивчення навчальної дисципліни – цілісна науково-інтегрована система знань про Україну і світове українство у всій повноті їх часово-просторового буття, розвитку й перспектив.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки): інтегрується з дисциплінами гуманітарного, природничого й суспільного спрямування і на рівні використання загальнонавчальної нормативної лексики.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Українознавство» покликана вдосконалювати знання здобувачів освіти про стрижневі українські народні традиції, елементи давніх

звичаїв, обрядів, культурно-побутових відносин; сформувати уявлення про ментальність українця, мовну й концептуальну картини світу українців; сформувати мовну й культурну компетенції сучасних здобувачів освіти як частину загальної освітньої компетентності, сприяти їхньому всебічному особистісному і професійному зростанню, виховувати національно свідомого патріота, поборника правди і свідомого захисника України;

– забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку, місії Полтавського державного медичного університету.

Основні завдання вивчення дисципліни такі:

- формування цілісного уявлення про Україну і світове українство на основі усвідомленого сприйняття і засвоєння різноманітних знань;
- репрезентація особливостей розвитку етнонації, української природи, мови, держави, культури;
- формування умінь і прагнень до самопізнання, пізнання свого роду, народу, історії держави, усвідомлення свого місця у сучасних етносоціальному і соціокультурному середовищах;
- засвоєння традицій і норм українського етичного, естетичного, морального ставлення до людини, родини, громади, природного довкілля, матеріальної й духовної культури українців;
- поглиблення і розширення знань про ключові тенденції, закономірності, причини і наслідки розвитку й проблеми сучасного періоду та їхній зв'язок зі знаковими історичними реаліями;
- сприяння становленню наукового світогляду, системи національних і загальнолюдських цінностей;
- сприяння виробленню високих суспільних, державних, гуманістичних, духовно-культурних ідеалів молодого покоління.

Компетентності та результати навчання з метою реалізації Цілей сталого розвитку і згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна (інтегральна, загальні, спеціальні)

Інтегральна:

здатність розв'язувати складні задачі у тому числі, дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальні компетентності (ЗК)

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
- здатність до міжособистісної взаємодії
- здатність працювати в команді.
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність до ведення медичної документації, у тому числі, електронних форм
- опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.

Програмні результати навчання.

- Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів.

Програмні результати навчання

Після завершення вивчення навчальної дисципліни студенти мають **знати:**

- визначення основних термінів курсу;
- про етапи формування української держави й мови як виразника духовно-естетичного досвіду нації;
- про особливості формування української нації, основні ознаки, політичні, економічні, соціальні, психологічні умови формування нації, ментальність українського народу;
- про роль української художньої літератури, засобів масової комунікації та інших книжних стилів у формуванні світогляду українськомовної особистості;
- про народні знання і світоглядні уявлення українців;
- про матеріальну / духовну культуру українців, українську діаспору та її культуру;

уміти:

- застосовувати засвоєні знання в повсякденному житті;
- дотримуватися вимог сучасної групової комунікації та вибудовувати спілкування з позицій українознавчого світогляду в сучасному поліетнічному світі;
- постійно збагачувати свій кругозір надбаннями світової та української культури.

Лекції та практичні заняття не передбачені програмою.

Тематичний план семінарських занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

Модуль 1. Матеріальна й духовна культура українців		
1	<i>Етапи становлення української державності Напрямки розвитку української державної ідеї</i>	4
2	<i>Народна і національна символіка України в контексті української національної ідеї</i>	4
3	<i>Філософія, мистецтво, релігія в духовному житті українців</i>	4
4	<i>Ключові аспекти зародження, розвитку й сучасного стану матеріальної культури українців</i>	4
Модуль 2. Українці й мова. Українці та світ		
5	<i>Етногенетичні процеси в Україні Національний характер українців. Українська ментальність</i>	4
6	<i>Генеза української національної мови</i>	4
7	<i>Що впливає на формування української нації: реалії та виклики сучасності</i>	4
8	<i>Підсумковий контроль</i>	2
	Усього	30

Самостійна робота

Самостійна робота

Тема	К-сть годин	Контроль
Основні галузі господарства й допоміжні види господарської діяльності	4	Поточний
Декоративно-вжиткове мистецтво в Україні	4	Поточний
Народний одяг. Українське традиційне вбрання	4	Поточний
Національне харчування українців	4	Поточний
Календарно-обрядові свята українського народу Усна народна творчість	4	Поточний
Народні свята і світоглядні уявлення українців	4	Поточний
Українська культура як феномен світової	4	Поточний
Українці у світі. Відомі постаті й персоналії	4	Поточний
Особливості розвитку культури української діаспори	4	Поточний
Антропологічні особливості українського етносу	4	Поточний
Провідні напрями розвитку української державної ідеї	4	Поточний
Відображення української ментальності в художній літературі	4	Поточний
Українство XXI століття: штрихи до ментального портрета	4	Поточний
Вплив природи й релігії на формування світогляду українців	4	Поточний
Народні свята і світоглядні уявлення українців Вірування, міфологія, демонологія українців	4	Поточний
Усього	60	Поточний

Індивідуальні завдання – не передбачено.

Модуль 1. Матеріальна й духовна культура українців

Тема 1. Етапи становлення української державності. Напрями розвитку української державної ідеї.

Тема 2. Народна і національна символіка України в контексті української національної ідеї.

Тема 3. Філософія, мистецтво, релігія в духовному житті українців.

Тема 4. Ключові аспекти зародження, розвитку й сучасного стану матеріальної культури українців.

Модуль 2. Українці й мова. Українці та світ

Тема 5. Етногенетичні процеси в Україні.

Національний характер українців. Українська ментальність.

Тема 6. Генеза української національної мови.

Тема 7. Що впливає на формування української нації: реалії та виклики сучасності.

Тема 8. Підсумковий контроль.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

13. Схема нарахування і розподіл балів, які отримують студенти

Під час оцінювання здобувачів освіти використовуються стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти (таблиця 1).

Таблиця 1. Стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти в ПДМУ

За 4-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Критерії оцінювання
5 («відмінно»)	А	Здобувач освіти проявляє особливі творчі здібності, уміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, уміє використовувати знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань із теми під час опитування й усіх видів контролю
4 («добре»)	В	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно виконує вправи й завдання в стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань із теми під час опитування й усіх видів контролю
	С	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати,

		систематизувати інформацію під керівництвом науково-педагогічного працівника, у цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань із теми під час опитування й усіх видів контролю
3 («задовільно»)	D	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, демонструє знання й розуміння основних положень, із допомогою науково-педагогічного працівника може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, володіє не менш ніж 65% знань із теми під час опитування й усіх видів контролю
	E	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, володіє не менш ніж 60% знань із теми під час опитування й усіх видів контролю
2 («незадовільно»)	FX	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу, володіє менш ніж 60% знань із теми під час опитування й усіх видів контролю
	F	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання й відтворення окремих фактів, елементів, володіє менш ніж 60% знань із теми під час опитування й усіх видів контролю

Засоби діагностики успішності студентів: тести; індивідуальні профілізовані завдання.

Система поточного і підсумкового контролю

Оцінювання – це один із завершальних етапів навчальної діяльності студента й визначення успішності навчання. При оцінюванні надається перевага стандартизованим методам: тестуванню, структурованим індивідуальним письмовим роботам.

Оцінка з дисципліни не виводиться (не конвертується) в оцінки ECTS.

Результати складання студентом заліку з дисципліни вносяться у відомість обліку успішності, індивідуальний навчальний план і залікову книжку студента. Оцінка з дисципліни виставляється студенту не пізніше ніж на наступний робочий день після заліку.

Методи навчання

На заняттях застосовуються різні групи методів навчання: словесні, наочні, практичні:

- **словесні (вербальні) методи навчання:** лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж;
- **наочні методи:** спостереження, використання посібників, ілюстрація, демонстрація;

- **практичні методи:** виконання індивідуальних письмових практичних завдань;
  - **пояснювально-ілюстративні** або **інформаційно-рецептивні**, які передбачають виклад готової інформації викладачем та її засвоєння студентами;
  - **репродуктивні**, в основу яких покладено виконання різного роду завдань за зразком;
  - **метод проблемного викладу**, який полягає в тому, що викладач ставить проблему і сам її розв'язує, демонструючи протиріччя, якими характеризується процес пізнання. При цьому завдання студентів полягає в контролюванні послідовності викладення матеріалу, суттєвості доказів, прогнозуванні наступних кроків викладача;
  - **частково-пошукові** або **евристичні**, спрямовані на оволодіння окремими елементами пошукової діяльності, наприклад: викладач формулює проблему, студенти – гіпотезу;
  - **дослідницькі**, сутність яких полягає в організації викладачем пошукової творчої діяльності студентів шляхом постановки нових проблем і проблемних завдань;
  - **методи, що забезпечують сприймання і засвоєння знань** студентами (лекції, самостійна робота, інструктаж, консультація);
  - **методи застосування знань і набуття й закріплення умінь і навичок** (семінарські й практичні заняття, контрольні завдання);
  - **методи перевірки й оцінювання знань, умінь і навичок**;
  - **методи заохочення і стягнення**.

Максимальна ефективність навчання може бути досягнута лише за умови раціонального (системного) поєднання різних методів.

На практичних заняттях найчастіше використовуються такі методи навчання: *діагностування* (бесіда, спостереження, тестування, творчі та самостійні роботи); *інформування* (демонстрація, консультування, розповідь, групове навчання, підсумковий тестовий модульний контроль); *самостійна робота* (дослідження наукових та інформаційних джерел); *практична робота* (виконання тренувальних вправ і завдань); *розвиток творчої діяльності* (виконання мовних розвідок); *операційний метод* (ділові ігри, самокритика, розв'язання комунікативних ситуацій).

Активні методи навчання:

- тематичні дискусії;
- мозковий штурм;
- круглий стіл;
- аналіз конкретних ситуацій (кейс-метод);
- імітаційні завдання;
- метод проєктування;
- проблемний виклад;
- частково-пошукові, дослідницькі, евристичні методи;
- презентації;
- тренінги;
- ділові ігри та ін.

Методи контролю

Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях відповідно до конкретної мети заняття і під час індивідуальної роботи викладача зі студентами. Викладачі застосовують систему профілізованих індивідуальних завдань, блок тестових завдань, усне опитування. Застосовуються також такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- усний;
- письмовий;
- практична перевірка (система тренувальних вправ і творчих завдань);
- тестовий (блок тестових завдань);
- програмований контроль (для відпрацювання пропущених практичних занять);
- самостійна робота;
- написання наукових повідомлень;
- самоконтроль, самооцінка.

Найпоширеніші методи контролю такі: усний контроль, письмовий, тестовий, графічний, програмований контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.

Засоби оцінювання і методи демонстрації результатів навчання (усні відповіді, виконання практичних завдань, презентації результатів виконаних завдань, інші види індивідуальних і групових завдань).

Види контролю:

- попередній (первинний);
- поточний;
- залік.

Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма.
2. Силабус навчальної дисципліни.
3. Список рекомендованої літератури.
4. Матеріали для контролю знань, умінь і навичок студентів:
  - тести різних рівнів складності;
  - індивідуальні завдання.
5. Мультимедійні презентації.

Методичним забезпеченням вивчення дисципліни є тематичні таблиці, тематичні папки, дошка, стаціонарні стенди, спеціалізовані підручники, словники й довідники.

Рекомендована література

Базова

1. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. – К., 1992.
2. Захарчук-Чугай Р. В. Українська народна вишивка. – К., 1988.
3. Знойко О. Ц. Міфи Київської землі та події стародавні. – К., 1989.
4. Іванченко М. Дивосвіт прадавніх слов'ян. – К., 1991.

5. Історія українознавства: навч. посіб. / П. П. Кононенко та ін. – К., 2011.
6. Кононенко П. П. Українознавство : підруч. для вищ. навч. закл. – К., 2006.
7. Краснодемська І. Й. Українознавчі студії діаспори (XX ст.) – К., 2011.
8. Кривенко О. А. Енциклопедія нашого українознавства. – Х., 2012.
9. Лещенко Т.О., Жовнір М.М., Юфименко В.Г. Атлас культури мови медика: навчально-наочний посібник. – Львів: Магнолія 2006. – 2021. – 144 с.
10. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. – К., 1992.
11. Українознавство : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К., 2008.
12. Українознавство : навч.-метод. посіб. / О. І. Якименко, М. Б. Противень. – Малин ; Житомир, 2013.
13. Українознавче дослідження: теорія та методологія / Ярослав Калакура. – К. ; Т., 2012.
14. Українське народознавство: [Навч. посібник] / За заг. ред.: Павлюка С.П. та ін. – Львів, 1994.
15. Енциклопедія українознавства : [У 3 т.]. – К., 1994-1995. [Т. 2]. – Репринт. відтворення вид. 1949 р. 1995.

Допоміжна

1. Сергійчук З. О. Українознавство : навч. посіб. – К., 2011.
2. Соколовська К. М. Практикум з українознавства : навч. посіб. – К., 2011.
3. Сушинський Б. І. Голосами віщої давнини : полемічні нотатки на полях давнописів, наукові розвідки та есе, роздуми над історичними екскурсами попередників і сучасників. – Одеса, 2014. – 530 с.
4. Термінологія українознавства : навч. посіб. – Чернівці, 2012.
5. Токар Л. К. Наукові основи українознавства. – К., 2014.

Інформаційні ресурси

Сторінка кафедри українознавства та гуманітарної підготовки на сайті Полтавського державного медичного університету.
http://www.umsa.edu.ua/kafhome/ukrainiznavsv/kaf_ukrznvstv_materialnazavant.html
 Перевірка значення та правопису слова за словником на довідково-інформаційному порталі: [www. https://r2u.org.ua/check](http://www.https://r2u.org.ua/check).
 Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського <http://nbuv.gov.ua>

Розробники:

- Лещенко Т.О. – завідувачка кафедри українознавства та гуманітарної підготовки, кандидат філологічних наук, доцент;
- В.Г. Юфименко, старший викладач закладу вищої освіти кафедри українознавства та гуманітарної підготовки.